

BARTUSZ-DOBOSI LÁSZLÓ

Lassúsági verseny

Bartusz-Dobosi László

(Siófok, 1971):

Bertha Bulcsu-élmékdíjas író, tanár, az *Irodalmi Páholy* című folyóirat alapító főszerkesztője 2006–2009 között.

Jelenleg a PIM DIA külsős szakértője, a Széphalom Könyvműhely és a Hajónapló megbízott szerkesztője.

Pécsett él. Tagja a Magyar Írószövetségnek, a Berzsenyi Társaságnak és a MAKÚSZ-nak. Eddig 11 önálló kötete jelent meg, legutóbb a *Lélekszakadtak. Téboly az irodalomban* (2020, 2. kiadás) és a *Csengey Dénes* (monográfia, 2020). 2020-ban PhD-fokozatot szerzett a PTE Irodalomtudományi Intézetében.

Témája a kortárs irodalom, Csengey Dénes munkássága.

Ha Mártonéknál voltak, a „welcome pálinka” mellé mindig járt egy „welcome kolbászfalatka” is. A játékot csak ezután lehetett elkezdni, de az üdvözlő szertartást a biztonság kedvéért még többször megismételték az este folyamán.

Jó néhány koccintáson túl voltak már, amikor Miklós az egyik osztás után, a licitálás helyett, mindenfajta tarokk-etikai szabálynak ellentmondva passzolt, s a skíz biztonságot sugárzó mosolya mögé rejtőzve lapított. Várta a bemondásokat, hátha kifigyelheti, hogy hol húzta meg magát a huszonegyes. Tökéletes lapja volt. A skíz mellett négy kis tarokk és négy kicsi szín. Most már minden csak azon múlt, hogy jól ülnek-e, és leendő társa képben lesz-e a helyzetet illetően. Bosszulni akart, mert a nyakában ott lógott a polgármesteri tábla, az előző partin „szerzett” szégyenének egyértelmű bizonyítéka. Mindenáron át akarta adni valaki másnak a „tisztességet”.

Több mint húsz éve játszott együtt ezzel a csapattal. Talán ez volt az egyetlen társasága, ami mellett eddigi egész életében kitarított. Már-már barátainak nevezte a nagyjából vele egykorú férfiakat. Köztük az mert lenni, aki tényleg volt. A természetesség felszabadító ereje olyan szabadsággal töltötte el ebben a körben, amit ezen kívül kizárólag a magány csendes tevékenységei közben, az általa „zöld templomnak” nevezett kertben és az írás ihletett pillanataiban érzett. El- és átengedhette magát a rutin, a megszokás biztonságos otthon-melegének. Zaklatott magánéletében pedig pont erre volt szüksége.

Sohasem értette, hogy miért kaptak pejoratív előjelet ezek a szavak, holott például az emberi kapcsolatokban a szerelem lángoló meggondolatlansága és az egymástól való elhidegülés közönye között ezekben a viselkedésformákban érezte leginkább a megbízhatóságot, az állandóságot, a valós szeretetet, amikor az ember számíthat a másikra és fordítva.

A tarokk-kör ilyen közeget jelentett számára. Oázist, ahol összegyűrt homloka kisimulhatott, s megengedhette magának a jó értelemben vett szellemi és lelki lemeztelenedést.

Másfelől pont ezért volt olyan nehéz a játékban félrevezetni a másikat, mert annyira ismerték már egymás minden elterelő hadműveletét, kézmozdulatát, fejtartását, szóáradatát vagy éppen elnémulással rejtegetni próbált megtevesztő stratégiáját, hogy rendre könnyesre röhögtek magukat némely halvány próbálkozás láttán.

Miklós stratégiája ezért egy ideje az volt, hogy már a játék elején elcsendesedett, s emellett igyekezett végig kitartani, függetlenül attól, hogy milyen volt a lapjárás. A rendíthetetlen higadtság álcája mögé rejtőzött. Blazírt, kifejezéstelen arccal fogadta a lapokat, akár jók voltak, akár nem, s lehetőleg mindig más elrendezésben tartotta őket a kezében, hogy még abból se lehessen következtetni a mibenlétükre, hogy honnan húzza elő őket.

Kifejezéstelenségében volt valami a ragadozó nagyvadak szívritmust lassító, némán lopakodó cserkészéséből. A tüzes zsákmányszerző indulat szabadjára engedése helyett az áldozat minden mozdulatának átröntgenező megfigyelésére koncentrált.

S a kivárásnak ezekben az önhibernáló perceiben egy múlt héten olvasott újságcikk jutott az eszébe, ami egy pipaversenyéről tudósított. Először teljesen elborzadt. Soha nem jutott volna eszébe versenyt csinálni a pipázásból. Műfajidegennek érezte e két fogalom párosítását. Aztán ahogy egyre jobban belegondolt, kezdett megtetszeni neki az ötlet. Végül is talán ez az egyetlen olyan megmértetés, ahol a cél nem a gyorsaság, hanem pont ellenkezőleg, a lassúság, a külvilágot teljesen kizárni képes, elcsendesedett ember non-aktivitása.

Miklós mindig is úgy érezte, hogy van a túlbuzgó aktivitásban valami alpári, valami vásári materializmus, rikító nyomor. Szánalmas, mint amikor az emberek futnak a busz után. Sohasem volt képes megérteni.

Ebben a versenyben viszont az ember végre visszalassulhatott a tettek aktivitásba hajszoló rohanásából a lélek csendes szemlélődésének mozdulatlanságába. Ez tulajdonképpen a neki való kihívás. A pipázás ugyanis a helyes egyensúly, a légzés megfelelő ritmusának megtalálásáról szól. Ezt pedig nem lehet kapkodva csinálni. Maga is dohányos lévén, ezt tapasztalatból tudta.

A zaklatott ember kontrollálatlan lihegése sokkal gyorsabb égést eredményez, a dohány hamarabb parázslík el. Ez a cigarettázók világa, akik csak kapkodva, félig élik meg a létet. A pipázás viszont nem ez a műfaj. Ott az ember az előkészítést, azaz a helyes dohánytömést és a végén a pipa aprólékos megtisztításának szertartását legalább annyira komolyan veszi, mint magát a pipázást.

A cigi tehát a tevékenységek közé ékelte nyugtatószert. A pipa megközelítéséből viszont inkább azt mondaná, hogy a tevékenység van beékelve két pipázás közé. Ilyen értelemben a pipázás lényegében filozófia. Az elme tevékenysége. Mint a kártya. A szemléletmódváltás, a behelyezkedni tudás tudománya.

Ezek jártak Miklós fejében, miközben kissé szédelegve a sok üdvözlőpálinkától rezzenéstelen arccal szórta a lapokat. Igyekezett mindig aládobni, hogy lehetőleg ne üssön. Társa kiváló partnerként vette az adást, s egyfolytában hajtotta a kiszemelt áldozatot. Tarokkozott. Egy pernyi nyugtot sem hagyott neki.

Miklós pedig pici lépésekben haladt a megoldás felé. Olyan apró győzelmi lépésekben, hogy senki nem vehette észre. A dohányt kicsit megtömörítette a tömködővel és óvatosan szí-

vott belőle egyet. A karcsúderekű füst úgy iszkolt ki a száján, mint kacér táncosnő a színpadról a hódolok szeme előtt: függén, mégis csábítóan.

Már csak két lap volt mindenki kezében, s a huszonegyes még mindig nem tudott elmene-külni. Miklós látta, ahogy barátja szemében a nevetés egyre inkább a kényszeredett mosoly leleplező árnyalatába megy át. Ő meg egyre nyugodtabb lett. Aki a skízzel, azaz a bolonddal van, szép lassan maga is felszabadul. Nincsenek kötöttségek, elvárások, korlátok. Bármit meg-tehet. Nem kell aggódni, csak csendben várni, lesni az áldozatra.

A játéknak ebben a szakaszában már gondolkodnia sem kellett, mentek a dolgok maguktól. A teremben gomolygó füst, a hetek óta tartó rosszkedvű koplalás és a sok pálinka azonban megtette a hatását. Kezdte az egész jelenetet kívülről látni és hallani, mintha valami hatalmas víztükör mögül szemlélné. A többiek arca együtt kacskaringózott a pipa füstjével a hullámok között. Majd hirtelen magát látta Andreával, ifjúkori szerelmével, ahogy keringve táncolnak egy parkban. Forgott körülötte minden.

Közben ösztönösen lerakta az utolsó előtti lapot a kezéből, s ekkor már biztosan lehetett tudni, hogy a huszonegyesnek vége. A feje zúgott, azt sem tudta, hol van. Hirtelen azt halluci-nálta, hogy mind a négyen, a már évekkorábban bezárt Zöldfa kocsmáasztalánál ülnek és dobálják a lapokat. Ibolya, a pincéernő, közben rendületlenül töltögeti a pálinkákat. Zsiga arca meg minden egyes korty után a citromba harapott ember savanyú pofavágásába deformálódik, mint mindig. Muszáj volt röhögni rajta, annyira groteszk volt.

A szédülés egyre zavaróbb volt, már nem tudta szétválasztani a valóságot és a részegség képzelgéseit egymástól. Egyszer csak azt vette észre, hogy valószínűleg nyert, mert a skíz igazi bolond módjára ott tombolt az asztalon, a huszonegyes hátán. Fogalma sem volt róla, hogy történt. A többiek veregették a vállát, s a polgármesteri táblára a mai dátum mellé felkerült barátja neve. Az ő joga volt a nyakába akasztani. Kényszeredett mosollyal tette meg, de köz-ben a szemével merengve bámult ki az ablakon, ahol mintha Andrea formás lábát látta volna felvillanni egy pillanatra az emberáradatban.

Az időmérő csilingelt egyet, s átváltott a 90. percre, de a pipája még vidáman eregette a füs-töt. Rajta kívül már senki sem tartott ki a lassúsági versenyen. Egyedül ült egy nagy teremben, a hatalmas füstben. Schol senki, csak a végtelen magány érzése.

A pálinkagőzös este s a lelkében hónapok óta dúló vihar ócska limlompként hordta egymás-ra életének hordalékait. Fulladozott. Arra gondolt, hogy most talán annyira le tudná lassítani a saját szívverését, mint a keleti jógik, akik képesek akár kataleptikus, tudattalanul lelassult, egyfajta tetszhalott állapotba kerülni. A mozdulatlan életnél is lassabbnak lenni. Az lenne csak a mutatvány! Kilassulni az életből.